

מסורת הש"ס

(א) [מוס' פ"ז וע' מוס' לעיל די': ד"ה אל יחסר ומוס' ב"מ ס. ד"ה רבא ומוס' ב"ב יז: ד"ה כל חמרא] (ב) [נצרכות מ. עירובין ע"י חגיגה מ.]. (ג) [מגילה ו.]. (ד) [ב"מ פה.]. (ה) אבות פ"ד משנה טו, ו. (ו) [אדר"ג פליג.]. (ז) [ב"ב יא.]. (ח) [נ"ל לפני ד"ה עשרים]. (ט) [וע"ע מוס' סוטה ו. ד"ה מדי.].

תורה אור השלם

1. שררך אגן הסהר אל יחסר המזג בטנך ערומת חטים סוגה בשושנים:

שיר השירים ו ג כפלת הרמון רקתך מבעד לצמחת:

שיר השירים ו ו יגש וישק לו וירח את ריח בגדיו ויברכהו ויאמר ראה ריח בני בריחן שודה אשר ברכו בראשית כו כז י: ויאמר מה עשית קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה: בראשית ד י

לעזי רש"י

פלמ"ד [פלמי"ד]. לחיור.

מוסף רש"י

הוי זנב לאריות. טוב לך שהסיה זנב לאריות לאנשים טובים, מהיותך ראש ושר לריקים (אבות פ"ד מס"ו). דמו ודם ודעותיו. אף כשאתה מקיים דמי אחיך עמך (כשאתה מקיים נפש אחת מישראל) מעלה עליך חייו וחי' ורעותיו, שמדה טובה מרובה ממדת פורענות (ב"ב יא.).

אחד דיני ממונות פרק רביעי סנהדרין

ושלש שורות. כל אחת כמנין סנהדרי עשרים
ושלשה שאם יחלקו הכ"ג רובן מחייבין ומיעוט מזכין והטייה לרעה אין ע"פ אחד ולריך להוסיף שנים שנים עד שבעים ואחד הלכך נריך להושיב לפניהם ארבעים ושמונה להשלמת שבעים ואחד ולאז אורח ארעא לעשות

שורות לתלמידים של כ"ד שתהא

מרוצה משל דיינין ולא לעשות שורות

קטנות ולא שמים של כ"ג ואחד של

שנים תלמידים הלכך עבדי שלש

שורות: **וכל אחד מפיר אם מקומו.**

לפי שנתחלה כסדר הושיבום שורה

ראשונה גדולה משל שניה והיא גדולה

מן השלישית וגם ככל שורה ושורה

הושיבום כסדר הגדול כראש שני

למטה הימנו וכן כולן זה למטה מזה

לפיכך נריך כל אחד להכיר מקומו:

הוזכרו לסמוך. כגון שמת אחד מן

הדיינין סומכין לו מהראשונים שהם

גדולים מכולן: **אחד מהשניים בל לו**

לראשונה כו'. ולא שיציאו מן הקהל

לראשונה לפי שהגרוע מן התלמידים

ששורות גדול מגדול שנקהל: **ולא**

היה. אותו שנברר מן הקהל יושב

במקומו של ראשון ראש בשורה שלישי

אלא במקום הראוי לו בסוף השורה

וכן אותו שצא מן השלישי לשניה וכן

אותו שנסמך מן הראשונים לא היה

יושב במקומו של ראשון אלא כולן

בסוף השורות וכל בני השורה נמשכין

איש איש למעלה ממקומו וממלאין זה

מקומו של זה מפני שהקטן שבדיינים

גדול מן הגדול שבתלמידי הראשונה

והקטן שבכראשונה גדול מן הגדול

שצניה הלכך כי ניידו כולוה ניידו

כשמת אחד מהן ומושיבין אחר חליפיו

כולן נריכין לגוד איש איש ממקומו:

גב' מה"מ. דבעגולה היו יושבים:

ספר. עגול הוא: **צטיצורו של עולם.**

שצית המקדש באלמנע של עולם:

דומה לספר. צעגולה: **מוג.** שני

חלקי מים ואחד יין: **אל יחסר המוג.**

אל יחסרו מחלק השלישי שהוא כדי

הראש למוג: **עשרים ושלשה.** שלש

של שבעים: **ללאת.** לעסקיו חוץ

לליסכה: סייג הוא גדר: **סוגה**

בשושנים. גדורה בשושנים כלומר

בזאורה קלה וצהדלה מועטת הם

נפרשין מן העצירה וא"ל גדר אכנים

להפסיקן שאפי' אין רחוקין מן העצירה

אלא גדר שושנים מפסיק ביניהם לא

יפרצו זה פרצות הגדר: **מההצנח.**

אוחזת ודולקת כמו (שבת דף כח:)

שקיפלה ולא ההצנח וצלע"ו פלמי"ד:

בריווגי. פריצים לשון צורים: רבי זירא

גואל הוה ומחרכו שוקיו ע"י מעשה

דצדיק נפש' בנתורא שגירא בהשוכר

את הפועלים (ב"מ דף פה.) וקרו

ליה חריכא קטן שקי: **ש"מ.**

מדקמני לא היה יושב במקומו של

התורה העידה ע'ינו סוגה בשושנים. לענין דס נדות נדרש

כשאומרת דס כששנה אדומה ראיתי מיד פורש וא"ת

והא יחוד דאורייתא היא כדדרשינן (לעיל דף כא:)

מכי יסיתך אחיך בן אמך והיכי אתא קרא דדצרי קצלה למישרי מאי דכתיב באורייתא

וי"ל דלא אסרה תורה אלא כעין

אמו דלא עבדא דמשמריא אצל נדה

סופה ליטהרש) ומיהו היכא דלא צעל

אפילו נדה אסורה להתייחד כדאמר'י

צפ"ק דכתובות (דף ז. ד.) לא צעל הוא

ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין

הנשים וא"ת והא אמר'י צפ"ק דשבת

(דף יג.) מקיש אשתו נדה לאשת רעהו

מה אשת רעהו הוא צגגדו והיא צגגדה

אסור כו' ופי' שם בקונט' משום ייחוד

דאשת איש אף אשתו נדה והכא אמר

סוגה בשושנים וי"ל דהוא צגגדו והיא

צגגדה אסורה בלשם איש אפי' בלא

ייחוד משום איקרובי דעתה שנהנין

ומתחממין זה מזה ויש תימה מ"ש

דייחוד דנדה שרייא מסוגה בשושנים

והוא צגגדו והיא צגגדה אסרת

מהיקש דלשם איש איפוך אנא וי"ל

דמסתבר טפי לאסור הוא צגגדו והיא

צגגדה לפי שמתקרבין יחד ונהנין זה

מזה כדפרישית: **וירך את ריח**

בגדיו. לשון ריח שייך דס נדות

כדאמרין צס"פ כל היד (נדה דף כ:)

ההיא איתמא דלתיא דמא קמיה דר"א

ארחיה אמר האי דס חימוד הוא:

שאין

אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה

בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא

יפרצו בהן פריצות **ל' ריש לקיש**

אמר מהכא ²**כפלה הרמון רקתך** ^א**אפילו**

ריקנין שבך מלאין מצות כרמון ר'

זירא אמר מהכא ³**וירח את ריח בגדיו**

אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו

הנהו בריוני דהוה בשיבבותיה דר'

זירא אמרי עד דניהדרו להו כי נח נפשיה דר'

זירא אמרי עד האידנא הוה ^ח**חריכא קמין**

שקיה דהוה בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן

רחמי הרהרו בלבייהו ועבדו תשובה:

שלש שורות כו': אמר אבבי ש"מ כי

ניידו כולוהו ניידו ולימא להו עד האידנא

הוה יתיבנא ברישא השתא מותבתיו

לי בדבגי אמר אבבי דאמרי ליה הכי ^א**הוי**

זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים:

ב'תנ'י כיצד מאיימין את העדים ^ה**על**

עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין

עליהן שמא תאמרו מאומד ומשמועה

עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמא אי אתם

יודעין שסופנו לבדוק אתכם בדרישה

ובחקירה הוו יודעין שלא כדיני ממונות

דיני נפשות דיני ממונות אדם נותן ממון

ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעותיו

דבר דמי אחיך צועקים אינו אומר דם אחיך

אלא דמי אחיך דמו ודם זרעותיו דבר

אחר דמי אחיך שהיה דמו מושלך על העצים

ועל האבנים לפיכך נברא אדם יחידי

ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל

מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם

מלא ^ווכל המקיים נפש אחת מישראל

מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם

מלא ומפני שלום הבריות שלא יאמר

אדם לחבירו אבא גדול מאבך ושלא יהו

המינים אומרים הרבה רשויות בשמים

ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע

כמה מטבעות בחותם אחד כולן דומין

זה לזה ומלך מלכי המלכים הקב"ה

טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון

ואין אחד מהן דומה לחבירו לפיכך כל

אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם

ושמא תאמרו

לו.

התורה העידה ע'ינו סוגה בשושנים. לענין דס נדות נדרש

כשאומרת דס כששנה אדומה ראיתי מיד פורש וא"ת

והא יחוד דאורייתא היא כדדרשינן (לעיל דף כא:)

מכי יסיתך אחיך בן אמך והיכי אתא קרא דדצרי קצלה למישרי מאי דכתיב באורייתא

וי"ל דלא אסרה תורה אלא כעין

אמו דלא עבדא דמשמריא אצל נדה

סופה ליטהרש) ומיהו היכא דלא צעל

אפילו נדה אסורה להתייחד כדאמר'י

צפ"ק דכתובות (דף ז. ד.) לא צעל הוא

ישן בין האנשים ואשתו ישנה בין

הנשים וא"ת והא אמר'י צפ"ק דשבת

(דף יג.) מקיש אשתו נדה לאשת רעהו

מה אשת רעהו הוא צגגדו והיא צגגדה

אסור כו' ופי' שם בקונט' משום ייחוד

דאשת איש אף אשתו נדה והכא אמר

סוגה בשושנים וי"ל דהוא צגגדו והיא

צגגדה אסורה בלשם איש אפי' בלא

ייחוד משום איקרובי דעתה שנהנין

ומתחממין זה מזה ויש תימה מ"ש

דייחוד דנדה שרייא מסוגה בשושנים

והוא צגגדו והיא צגגדה אסרת

מהיקש דלשם איש איפוך אנא וי"ל

דמסתבר טפי לאסור הוא צגגדו והיא

צגגדה לפי שמתקרבין יחד ונהנין זה

מזה כדפרישית: **וירך את ריח**

בגדיו. לשון ריח שייך דס נדות

כדאמרין צס"פ כל היד (נדה דף כ:)

ההיא איתמא דלתיא דמא קמיה דר"א

ארחיה אמר האי דס חימוד הוא:

שאין

אש בנעורת ואינה מהבהבת אמר ליה

בשושנים שאפילו כסוגה בשושנים לא

יפרצו בהן פריצות **ל' ריש לקיש**

אמר מהכא ²**כפלה הרמון רקתך** ^א**אפילו**

ריקנין שבך מלאין מצות כרמון ר'

זירא אמר מהכא ³**וירח את ריח בגדיו**

אל תיקרי בגדיו אלא בוגדיו

הנהו בריוני דהוה בשיבבותיה דר'

זירא אמרי עד דניהדרו להו כי נח נפשיה דר'

זירא אמרי עד האידנא הוה ^ח**חריכא קמין**

שקיה דהוה בעי עלן רחמי השתא מאן בעי עלן

רחמי הרהרו בלבייהו ועבדו תשובה:

שלש שורות כו': אמר אבבי ש"מ כי

ניידו כולוהו ניידו ולימא להו עד האידנא

הוה יתיבנא ברישא השתא מותבתיו

לי בדבגי אמר אבבי דאמרי ליה הכי ^א**הוי**

זנב לאריות ואל תהי ראש לשועלים:

ב'תנ'י כיצד מאיימין את העדים ^ה**על**

עידי נפשות היו מכניסין אותן ומאיימין

עליהן שמא תאמרו מאומד ומשמועה

עד מפי עד ומפי אדם נאמן שמא אי אתם

יודעין שסופנו לבדוק אתכם בדרישה

ובחקירה הוו יודעין שלא כדיני ממונות

דיני נפשות דיני ממונות אדם נותן ממון

ומתכפר לו דיני נפשות דמו ודם זרעותיו

דבר דמי אחיך צועקים אינו אומר דם אחיך

אלא דמי אחיך שהיה דמו מושלך על העצים

ועל האבנים לפיכך נברא אדם יחידי

ללמדך שכל המאבד נפש אחת מישראל

מעלה עליו הכתוב כאילו איבד עולם

מלא ^ווכל המקיים נפש אחת מישראל

מעלה עליו הכתוב כאילו קיים עולם

מלא ומפני שלום הבריות שלא יאמר

אדם לחבירו אבא גדול מאבך ושלא יהו

המינים אומרים הרבה רשויות בשמים

ולהגיד גדולתו של הקב"ה שאדם טובע

כמה מטבעות בחותם אחד כולן דומין

זה לזה ומלך מלכי המלכים הקב"ה

טבע כל אדם בחותמו של אדם הראשון

ואין אחד מהן דומה לחבירו לפיכך כל

אחד ואחד חייב לומר בשבילי נברא העולם

ושמא תאמרו

ושמא תאמרו

כד א מיי פ"א מהל' סנהדרין הלכה (ו)

[ז] סמג עשין יז: